

● W dniu **18 lipca 2012 r.** Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety upamiętniające Krzemionki Opatowskie, o nominałach:

20 zł wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze (z krzemieniem pasiastym),

2 zł wykonaną stemplem zwykłym ze stopu Nordic Gold.

Narodowy Bank Polski

ma wyłączne prawo emitowania znaków pieniężnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Oprócz monet i banknotów powszechnego obiegu NBP emituje także monety i banknoty kolekcjonerskie.

Emisja wartości kolekcjonerskich stanowi okazję zarówno do upamiętniania ważnych historycznych rocznic i postaci, jak i do rozwijania zainteresowań polską kulturą, nauką i tradycją.

Od 1996 roku NBP emituje także dwuzłotowe monety okolicznościowe powszechnego obiegu ze stopu Nordic Gold.

Wszystkie monety i banknoty emitowane przez NBP są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.

MONETY EMISJI 2012 MONETY EMISJI 2012

Narodowy Bank Polski planuje wprowadzenie do obiegu w dniu 14 sierpnia 2012 r. monety o nominale 2 zł z serii „Polskie okręty”, upamiętniającej okręt podwodny „Orzeł”.

Informacje o planie emisji znajdują się na stronie:

www.nbp.pl/monety

Sprzedaż monet kolekcjonerskich emitowanych przez NBP jest prowadzona w serwisie Kolekcjoner (aukcja internetowa/sklep internetowy) pod adresem:

www.kolekcjoner.nbp.pl

 KOLEKCJONER

oraz w oddziałach okręgowych NBP.

Monety zostały wyprodukowane w Mennicy Polskiej S.A. w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

NBP

Narodowy Bank Polski

monety

ZABYTKI KULTURY MATERIALNEJ W POLSCE

Krzemionki
Opatowskie

Zabytki kultury materialnej w Polsce: Krzemionki Opatowskie

● Prehistoryczna kopalnia krzemienia znana pod nazwą Krzemionki Opatowskie to jeden z najważniejszych zabytków kultury materialnej w Polsce i najwybitniejszy zabytek z młodszej epoki kamienia (neolitu) w Europie Środkowej. Jest świadectwem wysokiej kultury technicznej społeczności ludzkich zamieszkujących w dorzeczu Wisły przed 5000 lat, gdy nie znano jeszcze technologii produkcji brązu i żelaza. Na jej powierzchni zachował się krajobraz po neolitycznej działalności górniczej.

● Krzemionki Opatowskie znajdują się na północno-wschodnim przedpołu Gór Świętokrzyskich, w pobliżu miasta Ostrowiec Świętokrzyski. W wapieniach jurajskich, przykrytych zwierzeliną oraz utworami plejstoceniowymi, występuje krzemień pasiasty, jeden z najpiękniejszych krzemieni europejskich.

● Krzemień pasiasty wydobywano w Krzemionkach Opatowskich różnymi metodami górniczymi, poczynając od zwykłych jam o głębokości około 2 m. Wyjątkowa wartość zabytkowa kopalni wynika z występowania najbardziej rozwiniętych metod górnictwa neolitycznego. Ich świadectwem są szyby kopane poprzez utwory plejstoceniowe oraz drążone przez obecne niższe warstwy wapieni. Po dotarciu do poziomu występowania krzemieni z dna szybu wykrywano niskie wyrobiska o wysokości około 60–90 cm, najczęściej na głębokości od około 5 do 8 m. Twardy wapień z bogatymi poziomami kongrekcji krzemienia pasiastego umożliwiał powstawanie podziemnych komór w promieniu do 20 m od dna szybu, o powierzchni nawet kilkuset metrów kwadratowych. Wypełniano je hałdami odpadkowej skały wapiennej. Pomiędzy hałdami pozostawiano wąskie chodniki komunikacyjne.

● W podziemnych wyrobiskach zachowały się na ścianach proste rysunki wykonane węglem drzewnym z łuczyw. Najbardziej znanym jest rysunek tzw. oranta (od łac. *orans, orantis, orare* modlić się; orant – wizerunek postaci modlącej się), którego znaczenie trudno dzisiaj objaśnić. Prawdopodobnie rysunek związany był ze światem wierzeń neolitycznych górników.

● Podziemne komory z Krzemionek Opatowskich ukazują najbardziej rozwiniętą formę górnictwa krzemienia w prehistorycznej Europie. Powstanie ich było możliwe dzięki twardości skały wapiennej, dużemu zapotrzebowaniu na krzemień pasiasty i bogactwu złoża. „Architektura” tych komór należy do wspaniałych przykładów osiągnięć technicznych europejskiej cywilizacji neolitycznej.

● Fragment jednej z takich komór z pozostawionym wapiennym filarem pokazano po obu stronach monety o nominale 20 zł. Awers monety przedstawia jego stan obecny, a rewers ten sam filar trzydzieści lat wcześniej. Widoczny, postępujący proces wietrzenia zabytku symbolizuje konieczność wzmocnienia troski o ochronę Krzemionek Opatowskich. Zabytek ten jest godny umieszczenia na liście światowego dziedzictwa UNESCO.

● Górnicy przychodzili do Krzemionek z pobliskich osad. Pracowali kilofami o ostrzach krzemiennych i kamiennych oraz kilofami, młotkami i dźwigniami z rogu. W przygotowywaniu sprzętów górniczych wykorzystywano również drewno i skóry zwierzęce.

● Krzemień pasiasty wydobywany w Krzemionkach Opatowskich służył przede wszystkim do wytwarzania ostrzy siekier. Stanowiły one produkt końcowy pracowni krzemieniarskich, w których obrabiano

surowiec na powierzchni pola górniczego, w pobliżu szybów. Półwytwory ostrzy siekier wnoszono do wiosek na pobliskiej wyżynie lessowej. Tam były gładzone i oprawiane. Siekiery z ostrzami z krzemienia pasiastego rozchodziły się drogą wymiany na odległość ponad 600 km od kopalni. Były skutecznymi narzędziami pracy, niebezpieczną bronią i ważnymi symbolami prestiżu ich posiadaczy. Często składano je w grobach megalitycznych jako wyposażenie mężczyzn należących do wspólnot kultury amfor kulistych.

● Kopalnia w Krzemionkach została odkryta 19 lipca 1922 r. przez geologa Jana Samsonowicza (1888–1959), współpracującego z archeologiem Stefanem Krukowskim (1890–1982). Prowadzone od tego czasu badania kopalni ukazują zaskakujący obraz praktycznej wiedzy, wielu umiejętności, znakomitej organizacji pracy i imponującej skali przedsięwzięć, podejmowanych przez społeczność sprzed 5000 lat. Dzisiaj Krzemionki Opatowskie są najważniejszym zabytkiem prehistorycznego dziedzictwa kulturowego w Europie Środkowej. Archeolog, badając je, odkrywa pod ziemią miejsca niewiele zmienione od czasu, gdy przed kilku tysiącami lat wycofał się z nich ostatni neolityczny górnik.

Prof. Jacek Lech

Instytut Archeologii i Etnologii PAN

Samodzielna Pracownia Prehistorycznego Górnictwa Krzemienia

MONETY EMISJI 2012 MONETY EMISJI 2012 MONETY EMISJI 2012 MONETY EMISJI 2012 MONETY EMISJI 2012 MONETY EMISJI 2012 MONETY EMISJI 2012

N O M I N A Ł 2 0 Z Ł

metal Ag 925/1000 oraz krzemień pasiasty ■ stempel lustrzany
średnica 38,61 mm ■ masa 28,28 g ■ wielkość emisji do 45.000 szt.

AWERS: Z lewej strony, na tle stylizowanego fragmentu komory poeksploatacyjnej w neolitycznej kopalni krzemienia, wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Nad orłem oznaczenie roku emisji: 2012. Po prawej stronie orła napis: 20 ZŁ. U dołu napis: RZECZPOSPOLITA/POLSKA. Pod orłem, po prawej stronie, znak mennicy: M/W.

REWERS: U dołu, po prawej stronie, na tle stylizowanego fragmentu komory poeksploatacyjnej w neolitycznej kopalni krzemienia, inkrustowany krzemień pasiasty. Po lewej stronie stylizowany wizerunek kilofa górniczego z rogu jeleniego. U dołu, półkolem, napis: KRZEMIONKI OPATOWSKIE.

Projektant monety: **EWA TYC-KARPIŃSKA**

N O M I N A Ł 2 Z Ł

metal stop CuAl5Zn5Sn1 ■ stempel zwykły ■ średnica 27,00 mm
masa 8,15 g ■ wielkość emisji 800.000 szt.

AWERS: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-12, poniżej orła napis: ZŁ 2 ZŁ. W otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA, poprzedzony oraz zakończony sześcioma perełkami. Pod orłem, po prawej stronie, znak mennicy: M/W.

REWERS: U góry stylizowany wizerunek ostrza siekiery z krzemienia pasiastego. Poniżej, stylizowane wizerunki narzędzi górniczych: rekonstrukcja kilofa z krzemienym ostrzem, krzemienne ostrze kilofa bez oprawy, dźwignia z rogu jeleniego oraz kamienne ostrze kilofa. U dołu, po lewej stronie, stylizowany wizerunek „oranta” z wyrobiska podziemnego kopalni, tj. schematycznie ujętej sylwetki ludzkiej z rozpostartymi ramionami. U góry, półkolem, napis: KRZEMIONKI OPATOWSKIE.

NA BOKU: Ośmiokrotnie powtórzony napis: NBP, co drugi odwrócony o 180 stopni, rozdzielony gwiazdkami.

Projektant monety: **EWA TYC-KARPIŃSKA**